Prawne i etyczne aspekty eutanazji

Karta opisu przedmiotu

Informacje podstawowe

Kierunek studiów prawo **Ścieżka** **Jednostka organizacyjna** Wydział Prawa i Administracji **Poziom kształcenia** jednolite magisterskie **Forma studiów** studia stacjonarne **Profil studiów** ogólnoakademicki **Obligatoryjność** fakultatywny	**Cykl kształcenia** 2024/25 **Kod przedmiotu** **Języki wykładowe** **Polski** **Dyscypliny** Nauki prawne **Klasyfikacja ISCED** 0421Prawo
Koordynator przedmiotu	Jacek Malczewski
Prowadzący zajęcia	Jacek Malczewski

Okres Semestr 3, Semestr 4, Semestr 5, Semestr 6, Semestr 7, Semestr 8,	**Forma weryfikacji uzyskanych efektów uczenia się** egzamin **Sposób realizacji i godziny zajęć** Konwersatorium: 20	**Liczba punktów ECTS** 3

Cele kształcenia dla przedmiotu

C1	Kompleksowa prezentacja prawnej i etycznej problematyki medycyny terminalnej (eutanazja, pomoc lekarza w samobójstwie, zaniechanie daremnej terapii, procedury paliatywne, deklaracje antycypacyjne)
C2	Kształtowanie krytycznego myślenia i argumentacji

Efekty uczenia się dla przedmiotu

Kod	Efekty w zakresie	Kierunkowe efekty uczenia się	Metody weryfikacji
Wiedzy - Student zna i rozumie:			
W1	współczesne wyzwania i szczegółowe zagadnienia charakterystyczne dla prawnej regulacji problemów medycyny terminalnej	PRA_K3_W05	egzamin ustny, aktywny udział w interaktywnej (konwersatoryjnej) części zajęć
W2	rolę prawa w regulacji medycyny terminalnej z perspektywy funkcji systemu prawnego, występowania konfliktów społecznych i zjawisk naruszania prawa	PRA_K3_W06	egzamin ustny, aktywny udział w interaktywnej (konwersatoryjnej) części zajęć
W3	złożone zależności pomiędzy systemem prawa a fundamentalnymi dylematami etycznymi, z wykorzystaniem pogłębionej wiedzy z zakresu nauk prawnych i zaawansowanej wiedzy ogólnej z zakresu wybranych nauk społecznych	PRA_K3_W07	egzamin ustny, aktywny udział w interaktywnej (konwersatoryjnej) części zajęć
Umiejętności - Student potrafi:			
U1	logicznie i zwięźle argumentować na rzecz proponowanego przez siebie rozwiązania złożonego problemu z zakresu medycyny terminalnej, w razie potrzeby łącząc wiedzę prawniczą z wiedzą z zakresu innych dyscyplin naukowych	PRA_K3_U02	egzamin ustny, aktywny udział w interaktywnej (konwersatoryjnej) części zajęć
U2	dokonać właściwej kwalifikacji prawnej stanu faktycznego z zakresu medycyny terminalnej i ocenić możliwe konsekwencje prawne na podstawie odpowiednich norm	PRA_K3_U03	egzamin ustny, aktywny udział w interaktywnej (konwersatoryjnej) części zajęć
U3	porównać regulacje w zakresie medycyny terminalnej w systemie prawa polskiego z rozwiązaniami zawartymi w innych systemach prawnych	PRA_K3_U08	egzamin ustny, aktywny udział w interaktywnej (konwersatoryjnej) części zajęć
Kompetencji społecznych - Student jest gotów do:			
K1	krytycznej oceny posiadanej wiedzy i jej źródeł, zauważając jednocześnie znaczenie wiedzy i opinii ekspertów dla rozwiązywania problemów w działalności zawodowej prawnika	PRA_K3_K01	egzamin ustny, aktywny udział w interaktywnej (konwersatoryjnej) części zajęć

K2	stałej aktualizacji swojej wiedzy o prawie i podejmowania starania na rzecz zwiększania poziomu świadomości prawnej w społeczeństwie	PRA_K3_K04	egzamin ustny, aktywny udział w interaktywnej (konwersatoryjnej) części zajęć
K3	zajęcia i logicznego uzasadnienia stanowiska w odniesieniu do bieżącej polityki prawnej w zakresie medycyny terminalnej	PRA_K3_K05	egzamin ustny, aktywny udział w interaktywnej (konwersatoryjnej) części zajęć

Bilans punktów ECTS

Forma aktywności studenta	**Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane rodzaje zajęć**	
konwersatorium	20	
przygotowanie do zajęć	15	
samodzielna nauka dotycząca treści poruszanych na zajęciach	15	
studiowanie literatury wskazanej przez prowadzącego zajęcia	25	
Łączny nakład pracy studenta	**Liczba godzin** 75	**ECTS** 3
Liczba godzin kontaktowych	**Liczba godzin** 20	**ECTS** 1.0

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Treści programowe

Lp.	**Treści programowe**	**Efekty uczenia się dla przedmiotu**
1	Wprowadzenie do problematyki medycyny terminalnej: - medykalizacja śmierci i umierania - kryteria ustalania śmierci - historyczny rozwój pojęcia eutanazji - kwestie terminologiczne i ich rola w sporach o dopuszczalność poszczególnych procedur medycyny terminalnej	W1, W3, U1, K1, K2
2	Etyczny spór wokół życia i śmierci: - konflikt pomiędzy tezą o nienaruszalności życia ludzkiego a zasadą samostanowienia - tradycyjne argumenty religijne i etyczne przeciwko samobójstwu oraz ich miejsce w sporze o dopuszczalność eutanazji - przegląd etycznych i pragmatycznych argumentów za i przeciw dopuszczalności eutanazji	W1, W3, U1, K1, K2, K3
3	Prawo do śmierci: - rozróżnienie między prawem do śmierci, prawem do umierania, a prawem do umierania w spokoju i godnością - konflikt między prawem do ochrony życia prywatnego i samostanowienia a prawem do ochrony życia (na przykładzie przepisów i aksjologii Konstytucji RP z1997r.) - prawo do śmierci a niekaralność samobójstwa - prawo do śmierci w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Sądu Najwyższego USA - prawo do śmierci w świetle orzeczenia Sądu Najwyższego Kanady w sprawie Carter (2015)	W2, W3, U1, U2, U3, K1, K2, K3

4	Legalizacja eutanazji i pomocy lekarza w samobójstwie: - modele prawnej regulacji eutanazji i pomocy lekarza w samobójstwie (kryminalizacja - dekryminalizacja - legalizacja) - regulacja eutanazji i pomocy lekarza w samobójstwie w prawie polskim (art. 150 i 151 k.k.) - holenderski model legalizacji eutanazji (okoliczności powstania i główne założenia - stan wyższej konieczności oraz tzw. reguły ostrożnej praktyki) - amerykański model legalizacji pomocy lekarza w samobójstwie - szwajcarski model legalizacji pomocy w samobójstwie - działania na rzecz legalizacji w wybranych krajach zachodnich	W1, W2, W3, U1, U2, U3, K1, K2, K3
5	Argument z równi pochyłej w sporze o legalizację eutanazji: - struktura i kontekst argumentu oraz jego założenia aksjologiczne i rola w sporach etyczno-prawnych - różnice między argumentem z równi pochyłej a innymi pokrewnymi argumentami stosowanymi w sporach bioetycznych - wersje argumentu z równi pochyłej: erystyczna, 2 warianty logiczne i 2 warianty empiryczne - prezentacja i analiza danych empirycznych (Holandia, Belgia, Kanada, Szwajcaria, wybrane stany USA)	W1, W3, U1, K1, K2, K3
6	Zaniechanie daremnej terapii: - zagadnienia terminologiczne (terapia daremna a terapia uporczywa, proporcjonalne i nieproporcjonalne środki lecznicze) - zabicie a przyzwolenie na śmierć, niepodjęcie a zaprzestanie leczenia podtrzymującego życie: kwestie etyczne - zaprzestanie sztucznego odżywiania i nawadniania - wybrane zagraniczne orzeczenia i regulacje prawne (USA, Wielka Brytania, Francja, Niemcy, Włochy) - zaniechanie daremnej terapii na gruncie prawa polskiego (analiza przepisów prawa, wytycznych i norm etyki lekarskiej)	W1, W2, W3, U1, U2, U3, K1, K2, K3
7	Zaniechanie daremnej terapii pacjentów wegetatywnych: - zagadnienia terminologiczne (stan wegetatywny, stan minimalnej świadomości) - analiza kazusu polskiego pacjenta RS w Wielkiej Brytanii (problem różnic międzykulturowych) - regulacje w prawie brytyjskim (sprawa Blanda, Mental Capacity Act i kryterium "najlepszego interesu" pacjenta) - wybrane inne regulacje zagraniczne - stan prawny w Polsce	W1, W2, W3, U1, U2, U3, K1, K2, K3
8	Leczenie bólu i cierpienia w stanach terminalnych: - zagadnienia terminologiczne: terminalna sedacja a terminalna analgezja - procedury paliatywne a eutanazja i pomoc do samobójstwa - zasada podwójnego skutku i jej nieadekwatność w prawie karnym (kwestia zamiaru wynikowego) - procedury paliatywne w prawie polskim: zagadnienie pierwotnej i wtórnej legalności czynności lekarskich	W1, W2, W3, U1, U2, U3, K1, K2, K3
9	Deklaracje antycypacyjne: - znaczenie deklaracji antycypacyjnych i związane z nimi problemy etyczne - rodzaje deklaracji antycypacyjnych (testament życia - trwałe pełnomocnictwo - opis wartości) - zagraniczne regulacje prawne dotyczące deklaracji (USA, Holandia, Niemcy, Wielka Brytania, Francja) - status deklaracji antycypacyjnych na gruncie prawa polskiego	W1, W2, W3, U1, U2, U3, K1, K2, K3

Informacje rozszerzone

Metody nauczania:

analiza przypadków, dyskusja, wykład konwersatoryjny, metoda sytuacyjna

Rodzaj zajęć	Formy zaliczenia	Warunki zaliczenia przedmiotu

konwersatorium	egzamin ustny, aktywny udział w interaktywnej (konwersatoryjnej) części zajęć	1) egzamin ustny - 3 pytania punktowane w skali 0-5 (maksymalnie można uzyskać 15 pkt); 2) regularna obecność i aktywny udział w interaktywnej (konwersatoryjnej) części zajęć - punkty doliczane do wyniku egzaminu (max. 10 pkt). Skala ocen: 19 i więcej: bdb; 17-18: db+; 15-16: db; 13-14: + dst; 11-12: dst

Wymagania wstępne i dodatkowe

Brak warunku wstępnego. Zalecane jest jednak wcześniejsze zdanie egzaminu z prawa karnego, co znacząco ułatwi studentom przyswojenie omawianych instytucji i rozwiązań prawnych.

Literatura

Obowiązkowa

1. J. Malczewski, M. Boratyńska, Prawo wobec medycyny końca życia, w: System Prawa Medycznego. Tom II. Część 2. Regulacja prawna czynności medycznych, red. naukowa: M. Boratyńska i P. Konieczniak, Wolters Kluwer Polska 2019, s. 581-758
2. J. Malczewski, Eutanazja. Gdy etyka zderza się z prawem, Wolters Kluwer 2012 (wybrane fragmenty)
3. J. Malczewski, Prawo do śmierci po wyroku Sądu Najwyższego Kanady w sprawie Carter (2015), Przegląd Prawa Medycznego, nr 2/2019, s. 136-149
4. J. Malczewski, M. Boratyńska, Spór o zaprzestanie daremnej terapii oraz sztucznego odżywiania i nawadniania na przykładzie sprawy polskiego pacjenta RS w Wielkiej Brytanii, Przegląd Prawa Medycznego, nr 1-2/2021, s.171-236

Dodatkowa

1. Narodziny i śmierć. Bioetyka kulturowa wobec stanów granicznych życia ludzkiego, red. M. Gałuszka i K. Szewczyk, Warszawa-Łódź 2002.
2. Wokół śmierci i umierania, red. W. Galewicz, Kraków 2009
3. K. Szewczyk, Bioetyka. Medycyna na granicach życia, Warszawa 2009
4. Kongregacja Nauki Wiary, Deklaracja o eutanazji „Iura et Bona" (05. 05. 1980)